

ligt, at Protokollen ved selve Mødet kun føres af selve Formanden, at han altsaa modtager alle de Forklaringer, der gives, men kun tilføjer Protokollen, hvad han anseer for ønskeligt, saa at Parterne ikke admitteres til at dictere til Protokollen. Det vil blive saameget lettere, naar der aabnes de Vedkommende en bestemt Afgang til, med deres egne Ord og paa den Maade, de selv ville, at fremsætte deres Paastaaender skriftlig; men at aabne Protokollen for Dictat, for en formelig Protokollation vilde vistnok snart vise sig lidet ønskeligt, især naar man seer hen til, at Forretningen skal være paa Aastedet, og at der af denne Grund er indstiftet en særegen Ret. Dersom man førte Parterne ind i en egentlig dicterende Procedure, saa var der ikke mindst Anledning til at nægte Sagsførere Afgang dertil, men de ere jo ofte overordentlig vidtløftige og ansee det for overordentlig vigtigt at anføre en Mængde Ting, som ere lidet relevante. At Protokollen forbeholdes Formanden, udelukker naturligvis ikke, at han atter kan tillade den Eine og den Anden at faae tilført, hvad han ønsker, men det er nødvendigt at hævde, at det er Formanden, der afgjør det, og at Vedkommende ikke have nogen Ret til at dictere, da man jo kan risquere, at der møder Folk, som benægte, at den Eine eller den Anden hedder det og det, ja maaskee benægte, at Modparten overhovedet er til. Slige Ting kunne være besværlige nok ved den sædvanlige Retsspleie, men blive næsten utaalelige ved en Ret, der sættes paa Aastedet, og med Hensyn til Sager, som det er i alle vedkommende Parter og det hele Niemedes Interesse at faae hurtigt tilendebragte, om muligt tilendebragte ved den første Sæstion. — En ganske tilsvarende Bemærkning vil jeg gjøre ved det Spørgsmaal, der har været saameget omdebatteret, Spørgsmaalet nemlig angaaende den egentlige Vidneforsel. Det er efter min Mening i Sandhedens og Sagens Interesse, at der forbeholdes den fuldstændigste Afgang til at søge og modtage alle de Forklaringer og Oplysninger, der kunne staaes tilveie. Jeg mener altsaa, at enhver af Parterne ikke blot er berettiget til at forlange tilfaldt, hvem de maatte ønske for at afgive Forklaring i Sagen, men at ogsaa Landvæsencommissiønen, især

naar vedkommende Personlighed forstaaer ret at beherske Situationen, vil have en stor Oplysning til selv at indkalde eller indbyde, eller hvad man nu vil kalde det, Enhver, der maatte kunne give Oplysning. Det er jo en almindelig Erfaring, at ved saadanne vigtigere Landvæsencommissiønsfagers Behandling møde langt flere end de, der egentligen ere implicerede i Sagerne, og dette frembyder jo en særdeles fortrinlig Anledning til at tilveiebringe, ikke blot Forklaringer over factiske Ting, men ogsaa til at gaae saavidt ligesom at give saadanne paa Stedet besatte Folk, der i Almindelighed ere nøie bekendte med alle Forholdene, Anledning til at udtale sig, ikke blot om, hvorledes Ting efter deres Erfaring have forholdt sig, men ogsaa om Sagen selv. Det kan gaae til paa en meget logisk, og dog paa en meget fri og let Maade saaledes at tilveiebringe et vigtigt Stof og en Kundskabskilde til den virkelige Sammenhæng af Sagen, uden at man derfor behøver at komme ind paa selve Vidneforsel. Men dertil imod at admittere Vidner i den Forstand, at de skulle behandles efter den hele store omfattende Mæsse af Forfrister om Vidneforsel, anseer jeg for aldeles stridende imod Institutionens Natur. Jeg skal i saa Henseende ikke tale om det lidet Høitidelige, der sædvanlig er ved en Eidsfæstelse, der foretages f. Ex. paa aabne Mark, i en Krostue eller andet saadant Sted; det er Noget, hvorpaa jeg ikke lægger saa stor Vægt — det er jo ogsaa undtagelsesviis Tilfældet med den ordinaire Ret, at den holdes paa Aastedet — men jeg troer, at man derved kommer ind paa langt videregaaende Conseqventser, end der her paa nogen Maade er tilstgjet. Med Hensyn til det Spørgsmaal, om Landvæsencommissiønen i sin Kjendelse skal være bunden til det hele System af Beviistheori med Hensyn til Tilfaldelse af Vidner, vil jeg erindre om, hvilken uendelig Mæsse af Spørgsmaal der vilde kunne dukke op, og som paa ingen Maade egne sig til Afgjørelse paa Aastedet. Der vil blive Tale om, om Vedkommende er constimeret, besvoret eller paa anden Maade interesseret for Sagens Parter o. s. v. o. s. v. Det er ikke blot Spørgsmaalet om Eidsfæstelse, men Opfattelsen af det hele legale System af Beviistheori, der